

Olszewska, Barbara

Wystawa poświęcona Wydziałowi Fizyczno-Matematycznemu Szkoły Głównej

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 619-620

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dzeń transportu pionowego na podstawie cech przyjętych za główne. W specjalnym rozdziale ustalił on parametry dla tych cech.

W ostatniej części pracy *Możliwości wydobywcze omawianych urządzeń wyciągowych* na podstawie przeprowadzonych badań archiwalnych i materiałów zebranych z literatury, po ustaleniu wielkości liczbowych wszystkich potrzebnych parametrów autor przystąpił do właściwej analizy i obliczył zdolności wydobywcze każdego rodzaju wyciągu, wyprowadzając wzory analityczne i wykreślając nomogramy dla kołowrotu ręcznego, kieratu konnego, maszyny parowej i nawet wyciągu wodnego. Końcowy wykres określa dobową zdolność przepustową w zależności od głębokości, prędkości jazd, pojemności naczynia itp.

M. R.

DWIE ROCZNICE HUTNICTWA POLSKIEGO

W ramach Dnia Hutnika obchodzonego w Akademii Górniczo-Hutniczej doc. M. Radwan wygłosił w dniu 3 maja br. na X Sesji Naukowej Zjazdu Wychowanków AGH dwa referaty poświęcone dwóm rocznicom: 350-leciu *Officiny ferraria* Walentego Rożdzieńskiego i 350-leciu pierwszego wielkiego pieca w Polsce. Ten drugi referat opracowany był wspólnie z mgrem S. Miczulskim.

Obu rocznicom poświęcony był też artykuł doc. M. Radwana *Dwie rocznice*, który ukazał się w jednodniówce „Dzień Hutnika”, wydanej jako dodatek do tygodnika studenckiego „Politechnik”.

WYSTAWA POŚWIĘCONA WYDZIAŁOWI FIZYCZNO-MATEMATYCZNEMU SZKOŁY GŁÓWNEJ

Uroczystość poświęcona stuleciu Szkoły Głównej w zakresie jej Wydziału Fizyczno-Matematycznego, która odbyła się 27 kwietnia br. w Audytorium Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego, dała powód do urządzenia wystawy eksponowanej w końcu kwietnia i w maju w hallu Pałacu Kazimierzowskiego.

Wystawa poświęcona działalności Wydziału Fizyczno-Matematycznego w latach 1862—1869 miała na celu nie tyle syntetyczne zobrazowanie tamtego okresu czy też przegląd ówczesnej problematyki naukowej Wydziału, ile raczej była ekspozycją oryginalnych pamiątek i dokumentów z czasów istnienia Wydziału, ujętą analitycznie a zarazem popularnie.

Wystawa zawierała więc: tablice biograficzne poświęcone najbardziej interesującym indywidualnościom Wydziału, gabloty problemowe (np. udział w powstaniu 1863 r., Obserwatorium Astronomiczne, Ogród Botaniczny, Gabinet Zoologiczny, badania krajowe, działalność wydawnicza i popularyzatorska), mapę świata obrazującą zasięg działalności i kontaktów naukowych Gabinetu Zoologicznego, gabloty z przykładowymi nabytkami tego gabinetu w omawianym okresie itd.

Starano się wystawić eksponaty charakterystyczne, nieszablone, a nawet o posmaku anegdotycznym, ograniczając objaśnienia do niezbędnego minimum informacyjnego, nie dając ani komentarzy, ani odautorskiego ustalenia — w zaścępie widza — hierarchii ważności ukazywanych spraw.

Dla przykładu: w szeregu tablic biograficznych pierwsza poświęcona była Konstantemu Górskiemu, a głównie podobieństwu jego do Napoleona III, druga zaś dopiero — Benedyktowi Dybowskiemu; Leona Cienkowskiego reprezentował autograf jego listu do „Żorza”, Jerzego Aleksandrowicza, z próbą o usprawiedliwienie rezygnacji z katedry w Szkole Głównej; Aleksanrowicza zaś — wycinek

z żalobnym felietonem, pełnym zdziwienia, że ów niezmordowany pedagog, organizator, społecznik, znany z doskonałego wyglądu, umarł na raka.

Na wystawę złożyły się elementy bardzo różnej wagi: fragment pamiętnika Dybowskiego z 1862 r. sprzed jego pierwszego wykładu o teorii ewolucji oraz bezkręgowce preparowane przezeń nad Bajkałem, warszawski jeszcze zielnik Strasburgera oraz 27 wydanie jego podręcznika botaniki ogłoszone w NRF w 1958 r., oryginał pierwszego polskiego tłumaczenia dzieła Kopernika dokonane przez Baranowskiego oraz podpis na lunecie połowej Prażmowskiego, jako paryskiego producenta optycznej aparatury naukowej, Taczanowskiego spis pajaków zebranych w okolicach Warszawy w ciągu roku 1865 i jego preparaty z Peru, wypchany żubr z Gabinetu Zoologicznego — model malarski Gersona oraz Gersona widok wnętrza Gabinetu Zoologicznego...

A jednak ta luźna ekspozycja, przeznaczona raczej dla widzów wprowadzonych w tematykę — dzięki inteligentnej selekcji obiektów i „dziennikarskiej” czasem metodzie kontrastów — pozwoliła odczuć nawet laikowi atmosferę Wydziału, to, co łączyło owe zgrupowane w nim tak odrębne i nieraz malownicze indywidualności: ich wiarę w światoburczą i światotwórczą potęgę nauki w duchu Kopernika czy Darwina, która mogła przeobrazić i przeobraziła u tych ludzi zawód powstania zbrojnego w 1863 r. i ciężar dotkliwych dla niejednego konsekwencji życiowych w tym większy fanatyzm pracy w służbie nauki.

Właśnie ze względu na umiejętność przekazania bodaj szkicowo — i bez słów — w ilościowo skromnej wystawie, ilustrującej przecież tylko jedną z sesji związanych ze stuleciem Szkoły Głównej — atmosfery, temperatury intelektualnej i charakteru takiego polskiego środowiska naukowego, do którego nie można zastosować tradycyjnej w naszej historii cezury 1863 r. — warto ekspozycję poświęconą Wydziałowi Fizyczno-Matematycznemu Szkoły Głównej odnotować.

Barbara Olszewska

WYSTAWA „BUDOWNICTWO PRZEMYSŁOWE ZAGŁĘBIA STAROPOLSKIEGO W XIX STULECIU”

Dnia 16 czerwca br. w Bobrzy koło Kielc została otwarta wystawa *Budownictwo Przemysłowe Zagłębia Staropolskiego w XIX stuleciu*, która zapoczątkowała istnienie kolejnej placówki muzealnictwa technicznego w Kielecczyźnie.

Placówka w Bobrzy została włączona do sieci małych muzeów technicznych, którą tworzy na terenie Zagłębia Staropolskiego warszawskie Muzeum Techniki w oparciu o zachowane do dziś zabytki dawnego przemysłu. W skład tej sieci wchodzi już: Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego w Słupi Nowej, placówka muzealna w zabytkowej kuźni wodnej w Starej Kuźnicy oraz Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi Wielkiej, otwierane kolejno w latach: 1960—1962¹.

Wystawa w Bobrzy ma na celu popularyzację osiągnięć polskiego budownictwa przemysłowego w XIX w., a zwłaszcza w jego pierwszej połowie, która — jak wiadomo — była okresem poważnych inwestycji w tej dziedzinie na terenie Zagłębia Staropolskiego. W scenariuszu wystawy starano się szczególnie podkreślić rozmach i staranność planowania ówczesnego budownictwa przemysłowego, i to pod względem zarówno technologicznym, jak urbanistycznym i architektonicznym. Ilustrują to plany obiektów i osiedli przemysłowych (oczywiście, z uwagi na wymagania konserwatorskie mogły być one pokazane jedynie w formie kopii lub fotokopii), przy czym warto zwrócić uwagę, że wiele z tych planów zostało pokazane

¹ Por. sprawozdania w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”, nry: 3—4/1960, 4/1961 i 4/1962.